

LAAJA
HYVINVOINTIKERTOMUS
2021 - 2025

Dokumentin sisältö

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2017 - 2021

- 1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi
- 2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi
- 3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021 - 2025

- 4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset
- 5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat
- 6 Hyvinvointisuunnitelma

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

- 7 Suunnitelman laatijat
- 8 Suunnitelman hyväksyminen

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2017 - 2021

Kuntalain 1 :n perusteella hyvinvoinnin edistäminen on kunnan perustehtävä. Kuntalain mukaan kuntien tulee pyrkiä edistämään asukkaidensa hyvinvointia. Terveystieteiden lain 12 :n 1 momentin mukaan kuntia veloitetaan raportoimaan valtuustolle vuosittain kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä. Sen lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmistettava laajempi hyvinvointikertomus. Hyvinvointikertomus on kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelu, seurannan, arvioinnin ja raportoinnin työväline. Sen laadintaprosessi tukee hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osaamista. Hyvinvointikertomus auttaa tiivistämään eri alojen asiantuntijoiden näkemykset ja yhteiset tavoitteet.

Hyvinvointikertomus ohjaa kunnan hyvinvointipolitiikkaa. Työn alkuvaiheessa on tarpeen kartoittaa kunnan hyvinvointipolitiikan sen hetkinen tilanne: tavoitteet, painoalueet ja toimenpiteet. Lisäksi kootaan voimassa olevat hyvinvointiin ja terveyden edistämiseen liittyvät asiakirjat ja ohjelmat, jotka ohjaavat kunnan toimintaa. Näin tunnistetaan myös ne alueet, joihin ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota.

Hyvinvointikertomuksen tarkoitus on myös tuottaa seurantatietoa ohjelmien ja tehtyjen toimenpiteiden vaikutuksista eli hyvinvointipolitiikan onnistumisesta. Saadun tiedon perusteella kunta voi suunnitella pitkäjänteisesti ja päämäärätietoisesti tulevaa toimintaansa.

Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet ja määriteltävä niitä tukevat toimenpiteet. Terveystieteiden laki velvoittaa kuntia valmistelevaan vuosittain raportin, sekä kerran valtuustokaudessa laajemman hyvinvointikertomuksen valtuustolle. Sähköinen hyvinvointikertomus on työväline, jolla lain velvoittama hyvinvointikertomus voidaan tehdä valmista pohjaa käyttäen. Hyvinvointikertomus on eri hallinnonalojen asiantuntijoiden kanssa yhteistyössä koottu tiivis asiakirja, joka toimii ennen kaikkea johtamisen työvälineenä, poliittisen päätöksenteon tukena sekä strategiatyön ja suunnittelun ja sen toimeenpanon perustana. Hyvinvointikertomus on tärkeä osa kunnan normaalia vuosittaista strategia-, ohjelma-, talousarvio-, toiminta- ja käyttösuunnitelmatyötä- Se liittyy myös tilinpäätöksiin ja toiminnan vaikuttavuuden arviointiin.

Hyvinvointikertomus sisältää

1. katsauksen kuntalaisten hyvinvointiin ja siihen vaikuttaviin tekijöihin,
2. suunnitelman kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisestä ja
3. arvioinnin toteutuneesta hyvinvoinnin edistämistoiminnasta.

Hyvinvointikertomus kokoaa olemassa olevan hyvinvointitiedon (taustatekijät, vahvuudet ja kehittämistarpeet) yhteen asiakirjaan. Se sisältää suunnitelman kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisen painopistealueista, tavoitteista, toimenpiteistä, resursseista ja arviointimittareista. Muhoksen kunnan väkiluku on vakiintunut noin 9000 asukkaan tasolle. Viimeisten vuosien aikana syntyvyys on laskenut noin 150 lapsesta jopa alle sataan lapseen. Muhoksen kunnan väestö on nuorta, asukkaista jopa kolmasosa on alle 25-vuotiaita. Lapsiperheiden osuus on ollut melkein puolet ja yksinhuoltajaperheitä oli noin 16%. Merkittävää on, että sellaisten 8. ja 9.luokkalaisten oppilaiden sekä lukion 1. ja 2.vuosiluokan opiskelijoiden määrä on kasvanut, jotka kokevat olevan ilman läheistä ystävää. Samoin on käynyt ylipainon kanssa. Yläkouluikäisillä selittävinä tekijöinä

on hengästyttävän liikunnan väheneminen ja päivittäisen koululounaan väliin jättäminen. Vastaavasti ammattioppilaitosta käyvät nuoret harrastavat hengästyttävää liikuntaa enemmän kuin vastaavanikäiset lukiota käyvät nuoret. Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus 8. ja 9.luokkalaisilla on lisääntynyt kahdessa vuodessa noin 11 prosentista 17 prosenttiin. Sairauspäivärahaa saaneiden 25-64-vuotiaiden määrä on lisääntynyt. Kuitenkin perusterveydenhuollon avohuollon lääkärikäynnit on vähentyneet. Kotona asuvien yli 75-vuotiaiden määrä on lisääntynyt. Nettomuutto vie nuoria ikäluokkia koulutus- ja työurille muualle. Muhoksella on toisen asteen koulutusta Muhoksen kunnan ylläpitämä lukio, OSAO:n yksikkö ja Ammattiopisto Luovi. Muhoksen väestörakenteessa näkyykin miinuksena nuorten poismuutto opiskelun ja työn perässä. Nuorisotyöttömyys on haaste kaikille Oulun seudun kunnille ja niin myös Muhokselle. Nuorisotyöttömyys on lasku-uralla, mutta edelleen korkeahko vajaat 22% 18-24-vuotiaasta väestöstä.

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

TALOUS JA ELINVOIMA

Tulot

% Suunta Vertailu

Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

Valtionosuudet, % nettokustannuksista

Vuosikate, euroa / asukas

Vuosikate, % poistoista

Lainakanta, euroa / asukas

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

Verotulot, euroa / asukas

Väestö

%

Suunta

Vertailu

Väestö 31.12.

Huoltosuhde, demografinen

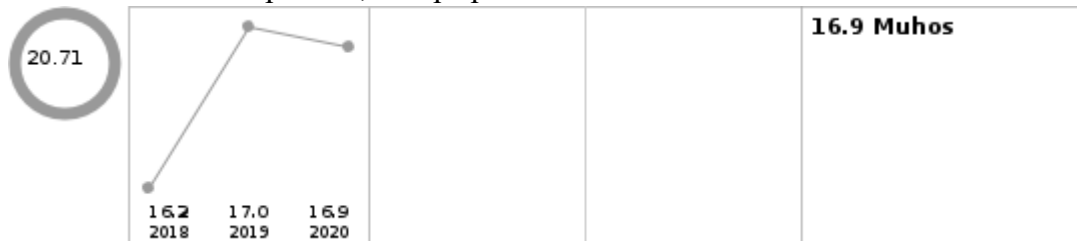
Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

Lapsiperheet, % perheistä

Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

Koulutustasomittain

Väestöennuste 2030

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

Elinvoima

% **Suunta** **Vertailu**

Kunnan yleinen pienituloisuusaste

Lasten pienituloisuusaste

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

Työlliset, % väestöstä (vuosi 2019 ennakkotieto)

TALOUS JA ELINVOIMA - Yhteenveto

Muhoksen kunnan taloustilanne muuttui purettujen kiinteistöjen alaskirjausten vuoksi siten, että vuonna 2020 kunnan tilinpäätös oli 3,4 M alijäämäinen. Menojen kasvu on jatkunut edelleen ja etenkin asiakaspalveluidenostot ja henkilöstömenot ovat toteutuneet ennakoitua suurempina. Erityisesti kunnan talouteen vaikuttavat sosiaali- ja terveystoimialan korkeat ostopalvelut ja koronakustannukset sekä kuntien lisääntyneistä velvoitteista aiheutuneet kustannukset

varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa. Lakimuutos varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista astui voimaan 1.8.2021 alkaen ja laki oppivelvollisuuden laajentumisesta astui voimaan 1.1.2021. Velkaantumisen kasvu on jatkunut myös vuoden 2021 aikana eikä vuosikate riittäne kattamaan normaalipoistoja. Kunta on valmistellut talouden tasapainotustoimenpiteet vuosille 2022-2025. Velkaantumisenuste on edelleen kriittinen johtuen mm. investointitarpeista kiinteistöjen kunnostamiseen ja peruskorjaukseen sekä infrainvestointeihin liittyen.

Suuri haaste suunnitteluvuosille 2023-2025 on verotulojen ja valtionosuuden ennakoimattomuus. Hyvinvointialueen aloittaminen vuonna 2023 vähentää kunnan tuloja arviolta puoleen. Käyttötalouspuolella haasteita edelleen aiheuttaa menojen kasvun hidastaminen ja tulojen kasvattaminen. Edelleen jatkuva koronapandemia ei tuo helpotusta tähän. Mahdollisen kertyneen hoitovelan määrää on vaikea arvioida ja miten se vaikuttaa toimintaan ja talouteen tulevina vuosina. Erikoissairaanhoidon kustannusten arvioidaan kasvavan vuonna 2021 n. 3,6 % vuoden 2020 tilinpäätökseen (11,74 M) nähden.

Muhoksen kunnan asukasluku on viimeisten vuosien aikana ollut lähes 9000 asukasta. Tilastokeskuksen julkaiseman väestöennusteen mukaan Muhoksen väkiluvun ennakoidaan vähentyvän tulevina vuosina mm. alhaisen syntyvyuden vuoksi. Väkilukuun voidaan vaikuttaa kunnan toimenpiteillä.

Muhoksen työttömien osuus työvoimasta syyskuussa 2021 oli 10 %, kun vuotta aikaisemmin työttömyysaste oli 9,8 %. Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella oli syyskuun 2021 lopussa 18 600 työtöntä työnhakijaa, mikä on 3 500 työtöntä vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Maakunnan työttömyyden lasku johtuu pääasiassa määräaikaisten lomautusten vähenemisestä. Työllisyyden hoidon kustannukset muodostavat Muhoksen kunnalle kasvavan menoerän. Kustannukset ovat nousseet merkittävästi koronapandemian aikana. Muhoksella on pitkäkestoinen nuorisotyöttömyys sekä työttöminä on vaikeassa työmarkkina-asemassa olevia henkilöitä.

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

Elämänlaatu ja osallisuus

% Suunta Vertailu
Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Nuuskaa päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ei syö koululounasta päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan 1 h viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

% Suunta Vertailu

Vanhemmuuden puutetta, % 8. ja 9.luokan oppilaista

?				null fi.shvk.LocalizedNam
---	--	--	--	---------------------------

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

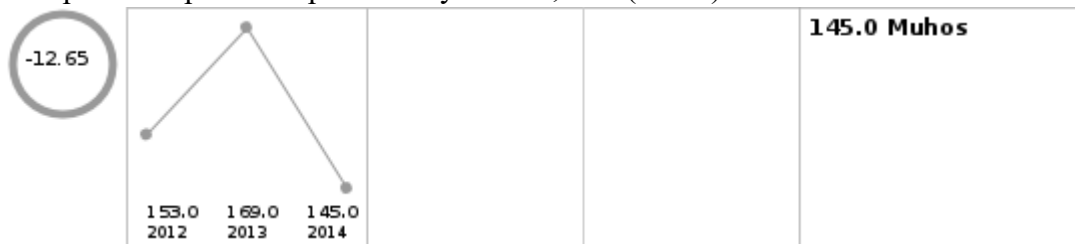
Päivähoito

%

Suunta

Vertailu

Esiopetuksen piirissä lapsia 20.9. yhteensä, lkm (-2014)

Varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat % vastaavanikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut

Kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 1 - 2-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut

Kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut

Koulu

%

Suunta

Vertailu

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

Sosiaali- ja terveydenhuolto

%

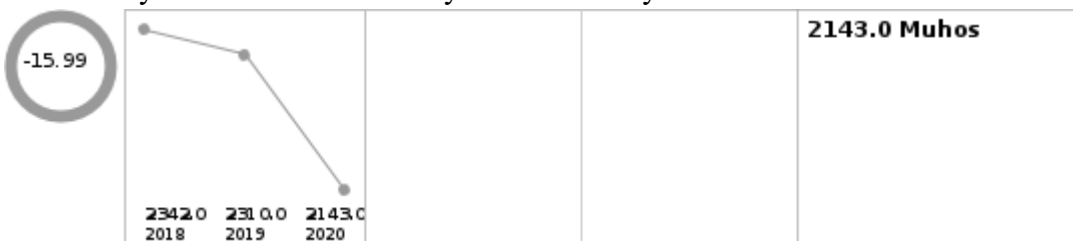
Suunta

Vertailu

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

Perusterveydenhuollon kouluterveydenhuollon käynnit / 1 000 7 - 18-vuotiasta

Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 0 - 17-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä (vuosi 2018 ennakkotieto)

Psykiatrian laitoshoidon hoitopäivät 0 - 16-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä (vuosi 2018 ennakkotieto)

Muut palvelut

% Suunta Vertailu

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET - Yhteenveto

8. ja 9. luokkalaisista melkein kolmasosa kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi. Tämän vahvistaa Move!, joka on perusopetuksen 5. ja 8. vuosiluokkien oppilaille tarkoitettu fyysisen toimintakyvyn valtakunnallinen mittaus- ja palautejärjestelmä, jonka keskeisenä tarkoituksena on kannustaa omatoimiseen fyysisestä toimintakyvystä huolehtimiseen. Move!-mittaustuloksia hyödynnetään esimerkiksi koulujen liikunnanopetuksessa, kouluterveydenhuollon järjestämissä terveystarkastuksissa sekä valtakunnallisten, alueellisten ja paikallisten hyvinvointitoimenpiteiden suunnittelussa, seurannassa ja arvioinnissa. Move!-tulos ilmaisee prosenttiosuuden oppilaista, joiden fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla. Laskennassa on huomioitu kaikki fyysisen toimintakyvyn osa-alueet.

Luokka	Pojat	Tytöt	Yhteensä
5. luokka	39 %	34 %	37 %
8. luokka	50 %	47 %	49 %

Määrä on melkein kaksinkertaistunut kahdessa vuodessa. Korkeintaan tunnin päivässä hengästyttävää määrää harrastavien oppilaiden määrä on kasvanut, sillä nyt heitä on jo kolmasosa. Vastaavasti ylipainoisten oppilaiden määrä on lisääntynyt, sillä heitä on jo melkein 21%. Huolestuttavaa on, että koululounasta syömättömien oppilaiden määrä on kasvanut merkittävästi. Jopa melkein 42% oppilaista ei syö koululounasta päivittäin.

Alkoholin, tupakoinnin ja huumeiden käytön määrä on kasvanut, mutta nuuskan käyttö on hieman vähentynyt.

Sellaisten 8. ja 9.luokkalaisten määrä, joilla ei ole yhtään läheistä ystävää on lisääntynyt, sillä melkein joka kymmenes oppilaista on ko. tilanteessa. Samoin on käynyt kohtaisesta tai vaikeasta ahdistuneisuudesta kärsiville oppilaille, sillä heitä on jo melkein 20%.

Positiivinen muutos on koulukiusattujen määrän vähentyminen, ja noin 3% 8. ja 9.luokkalaisista kokee joutuneensa kiusatuksi.

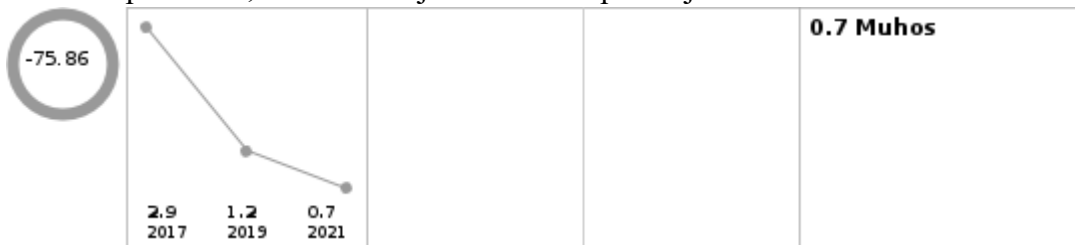
Mistä kertoo se, että lastenneuvolan ja koulun terveydenhuollon käynnit ovat vähentyneet? Johtuuko tämä siitä, että lapset ja nuoret voivat entistä paremmin vai siitä, että ei ole riittävästi resursseja. Vastaavanlaisen kysymyksen voi tehdä psykiatrin laitoshoidon hoitopäivistä, koska niiden määrä on vähentynyt merkittävästi.

Syntyvyyden vähenemisestä huolimatta kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten määrä on lisääntynyt.

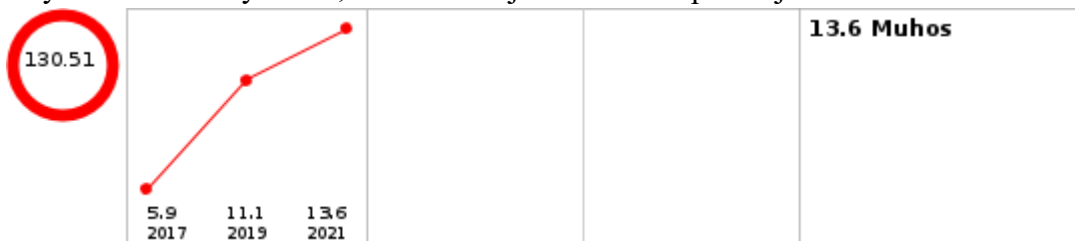
NUORET JA NUORET AIKUISET

Elämänlaatu ja osallisuus

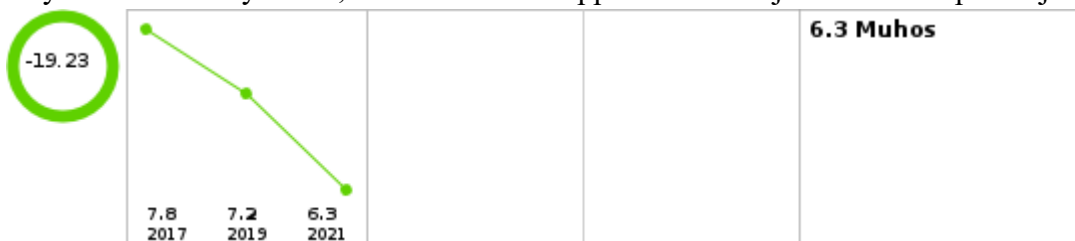
% Suunta Vertailu
Nuuskaa päivittäin, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Ei yhtään läheistä ystävää, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Ylipaino, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

% Suunta Vertailu

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 18 - 20-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

Koulun fyysisissä työoloissa puutteita, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (-2015)

Sosiaali- ja terveydenhuolto

% Suunta Vertailu

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 15 - 24-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä (vuosi 2018 ennakkotieto)

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 20-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavanikäisestä väestöstä (THL)

Mielenterveyden häiriöihin sairaalahoitoa saaneet 18 - 24-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä (vuosi 2018 ennakkotieto)

Muut palvelut

% Suunta Vertailu

NUORET JA NUORET AIKUISET - Yhteenveto

Lukiolaisten kohdalla on sama tilanne kuin perusopetuksen 8. ja 9. luokilla. Sellaisten 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden määrä on kasvanut, joilla ei ole yhtään läheistä ystävää. Merkille pantavaa tässä on neljän vuoden aikana tapahtunut kasvu; vajaasta 6 prosentista melkein 14 prosenttiin. Tilanne ylipainoisten osalta on sama kuin perusopetuksen ylimmillä luokilla, sillä ylipainoisten määrä on lisääntynyt. Kasvu on ollut neljän vuoden aikana vajaasta 8 prosentista melkein 20 prosenttiin. Mielenterveyden häiriöihin saadun sairaalahoidon määrä on vähentynyt.

Mielenkiintoista on se, että ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden määrä on vähentynyt, joilla ei ole yhtään ystävää. Tällaisia opiskelijoita on nyt noin 6%. Vastaavasti myös ammatillisen koulutuksen ylipainoisten opiskelijoiden määrä on vähenyt, heitä on nyt noin 17%. Muutos kahdessa vuodessa on ollut suuri, sillä vuonna 2019 heitä oli melkein 31%. Mitä ammatillisessa koulutuksessa on tehty toisin? Vielä 2017 ja 2019 ammatillisessa koulutuksessa oli enemmän ylipainoisia kuin lukiossa.

TYÖIKÄISET

Elämänlaatu ja osallisuus

% Suunta Vertailu

Vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

?

null fi. shvk.LocalizedNam

Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

?

null fi. shvk.LocalizedNam

Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

?

null fi. shvk.LocalizedNam

Aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

?

null fi. shvk.LocalizedNam

Psykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

?				null fi. shvk.LocalizedNam
---	--	--	--	----------------------------

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Terveytensä keskitasoisiksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

?				null fi. shvk.LocalizedNam
---	--	--	--	----------------------------

Päivittäin tupakoivien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

?				null fi. shvk.LocalizedNam
---	--	--	--	----------------------------

Alkoholia liikaa käyttävien osuus (AUDIT-C) (%), 20 - 64-vuotiaat

?				null fi. shvk.LocalizedNam
---	--	--	--	----------------------------

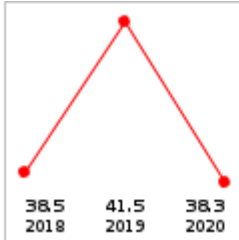
Lihavien osuus (kehon painoindeksi BMI \geq 30 kg/m²) (%), 20 - 64-vuotiaat

?

null fi.shvk.LocalizedNam

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

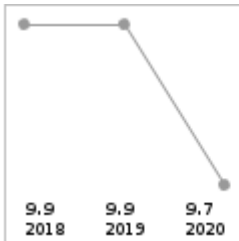
98.45

38.3 Muhos

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

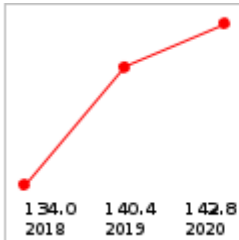
-3.0

9.7 Muhos

Sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavanikäistä

18.9

142.8 Muhos

Opiskelu, työ ja toimeentulo

%

Suunta

Vertailu

Työkykynsä heikentyneeksi arvioivien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

?

null fi.shvk.LocalizedNam

Niiden osuus, jotka uskovat, että todennäköisesti eivät jaksaa työskennellä vanhuuseläkeikään saakka (%), 20 - 64-vuotiaat

?				null fi.shvk.LocalizedNam
---	--	--	--	---------------------------

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

% Suunta Vertailu

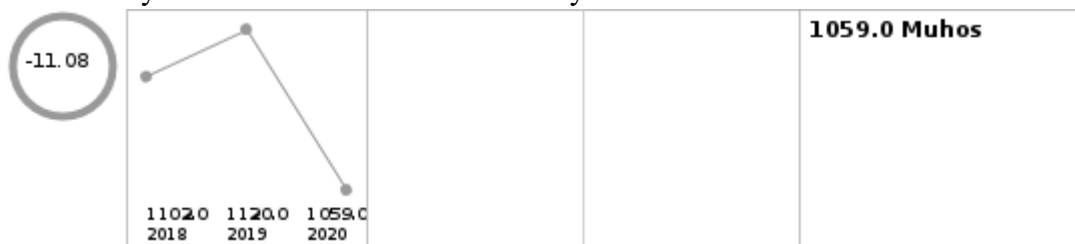
Asuinalueensa turvallisuuteen tyytyväisten osuus (%), 20 - 64-vuotiaat (vuodet 2013 - 2016)

?				null fi.shvk.LocalizedNam
---	--	--	--	---------------------------

Sosiaali- ja terveydenhuolto

% Suunta Vertailu

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavanikäistä

Muut palvelut

% Suunta Vertailu

TYÖIKÄISET - Yhteenveto

POPsote-hankkeen laatimaan Minun elämäni ja arkeni -kyselyyn, kuntalaisista vastasi ainoastaan 41 eli 0,5%, eli tämän kyselyn perusteella ei voi tehdä kovin syvällistä analyysia työikäisten tilanteesta.

Muhoksen kunnan työikäisille tarkoitettun liikuntaneuvonnan tarkoituksena on tukea matkalla kohti liikunnallisempaa elämäntapaa. Asiakas asettaa omaan hyvinvointiin liittyvät tavoitteet itse ammattilaisen tukemana. Prosessin kesto vaihtelee muutamasta kerrasta useaan kuukauteen, ja tapaamisten aikana tehdään seuranta oman hyvinvoinnin muutoksista. Liikuntaneuvonta on tarkoitettu 18-65-vuotiaille muhoslaisille, joiden painoindeksi on yli 30. Liikuntaneuvonta on maksutonta, ja ohjausprosessin alussa käydään läpi asiakkaalle itselle tärkeitä asioita, joihin muutos sidotaan. Neuvonta koostuu keskusteluista kasvotusten ja / tai etäyhteydellä. Tarvittaessa ohjaajan kanssa voi käydä kokeilemassa eri liikuntamuotoja. Tapaamisten väli sovitaan asiakkaan kanssa yksilöllisesti (noin 1 kk välein). Yhden tuokion kesto on 45-90 min.

Muhoksen kunnan työllisyyspalveluiden tavoitteena on edistää kuntalaisten työllistymistä tarjoamalla infoa, opastusta ja tukea työhön tai koulutukseen hakeutumiseen. Muhoksen kuntalaiset voivat suunnata työllisyys- ja opintopalvelukeskus Vinkkeliin. Vinkkelissä saat yksilöllistä neuvontaa ja ohjausta urasuunnitteluun, opiskeluun, työhön, talouteen, asumiseen sekä terveyteen ja hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Ajanvarauksella on tavoitettavissa terveydenhoitaja, sosiaalityöntekijä, omavalmentajat sekä opinto-ohjaaja. Vinkkeli tarjoaa tukea myös alueen työnantajille ja yrittäjille työllistymiseen liittyvissä asioissa.

Muhoksen kunta järjestää valmennuspajatoimintaa nuorille ja nuorille aikuisille yhteistyössä Nuorten Ystävät ry:n kanssa. Valmennuspajalle voivat tulla kaikki opiskeluun, työllistymiseen tai arjen asioihin tukea tarvitsevat nuoret tai nuoret aikuiset. Toiminnassa olennaista on yhteisöllisyys, yksilöllisyys, vertaistuki ja aito läsnäolo. Valmennuspaja Tärppi on yli 29-vuotiaiden työnhakijoiden paja, jossa saat tukea oman elämäntilanteen selvittämiseen, työelämään ja opintoihin hakeutumiseen. Tärppi tarjoaa mielekästä tekemistä, tukea ja valmennusta työmarkkinoille palaamiseen ja oman uran löytämiseen sekä koulutus- ja työpaikkojen etsimiseen. Tärpissä voi myös opetella uusia elämäntilanteen ja arjen taitoja sekä saada vertaistukea. Valmennuspaja Mahis on nuorten, alle 29-vuotiaiden paja, jossa saat tukea oman elämäntilanteen selvittämiseen, työelämään ja opintoihin hakeutumiseen. Mahiksessa yhdistyvät nuoren hyvinvointia tukeva toiminta, työpajatoiminta sekä urasuunnittelu- ja työhönvalmennuspalvelut. Valmennuspajalle voivat tulla kaikki opiskeluun, työllistymiseen tai arjen asioihin tukea tarvitsevat nuoret tai nuoret aikuiset.

Sosiaalipalveluiden työikäisten palveluissa saa tukea ja ohjausta elämän eri tilanteissa. Työn tavoitteena on vahvistaa asiakkaan omaa toimintakykyä ja ehkäistä sosiaalisten ongelmien syntyä kartoittamalla asiakkaan elämäntilannetta, vahvuuksia ja voimavaroja.

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneiden 25-64-vuotiaiden määrä on kääntynyt laskuun, kun vastaavasti sairauspäivärahaa saaneiden määrä on kääntynyt toiseen suuntaan. Perusterveydenhuollon avohoidon käynnit 15-64-vuotiailla ovat vähentyneet.

IKÄIHMISET

Elämänlaatu ja osallisuus

% Suunta Vertailu

Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet

?				null fi. shvk.LocalizedNam
---	--	--	--	----------------------------

Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), matala koulutus

?				null fi. shvk.LocalizedNam
---	--	--	--	----------------------------

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavanikäisestä väestöstä

Opiskelu, työ ja toimeentulo

% Suunta Vertailu

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

% Suunta Vertailu

Asuinalueensa turvallisuuteen tyytyväisten osuus (%), 65 vuotta täyttäneet (vuodet 2013 - 2016)

?				null fi.shvk.LocalizedNam
---	--	--	--	---------------------------

Asuinalueensa turvallisuuteen tyytyväisten osuus (%), 75 vuotta täyttäneet (vuodet 2013 - 2016)

?				null fi.shvk.LocalizedNam
---	--	--	--	---------------------------

Kotona asuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä väestöstä

Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet, % vastaavanikäisestä asuntoväestöstä

Sosiaali- ja terveydenhuolto

% Suunta Vertailu

Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (-2018)

Muut palvelut

% Suunta Vertailu

IKÄIHMISET - Yhteenveto

Muhoksen kunta on valittu vuoden 2021 alusta alkaen mukaan kolmivuotiseen Voimaa vanhuuteen -mentorointiohjelmaan. Ohjelmatyö kohdennetaan kotona asuville iäkkäille (75+), joilla on alkavia toimintakyvyn ongelmia ja jotka eivät pääsääntöisesti ole hoivapalvelujen piirissä. Kunnat saavat Ikäinstituutilta maksutonta mentorointitukea ottaakseen käyttöön liikuntaneuvonnan, voima- ja tasapainoharjoittelun ja ulkoilun hyviä toimintatapoja.

Muhoksen kunnassa aloitti keväällä 2021 liikunnanohjaaja, jonka tehtäviin kuuluu mm. seuraavaa: 1) liikuntaneuvonta yhteistyössä terveystoimen kanssa, liikuntareseptit lääkäreiltä ja terveydenhoitajilta, 2) eri-ikäisten kuntalaisten matalan kynnyksen liikuntaryhmät (ei urheiluseuroissa toimivat), 3) Voimaa vanhuuteen hanke. Kotona asuvien vanhusten ohjaus yhteistyössä päiväkeskuksen kanssa, 4) liikuntatapahtumat, 5) seurayhteistyö, 6) vesiliikuntaryhmät ja 7) kuntosaliryhmät.

Muhoksen kunnassa on käytössä senioripassi, jolla voi hankkia uimahallin ja Tähtiareenan kuntosalin käyttöoikeudet kalenterivuositain edulliseen hintaan. Senioripassiin ovat oikeutettuja 65-vuotiaat ja sitä vanhemmat muhoslaiset. Passin saa jo sen vuoden alusta, jona täyttää 65 vuotta. Muhoksen kunnan Päiväkeskus on ikäihmisten palvelupiste ja kokoontumispaikka. Toiminnan pääpaino on ennaltaehkäisevässä työssä. Päiväkeskuspalveluiden sisältö suunnitellaan asiakkaalle yksilöllisen palvelutarvearvion perusteella.

Täyttä kansaneläkettä saaneiden määrä on kasvanut, mikä on valtakunnallinen ilmiö, eli väestö ikääntyy. Kuitenkin kotona asuvien yli 75-vuotiaiden määrä on kasvanut, mikä on ollut Muhoksen kunnan tavoite. Tätä tukee se, että kotihoidon piirissä olevien yli 75-vuotiaiden määrä on kasvanut.

KAIKKI IKÄRYHMÄT

Elämänlaatu ja osallisuus

% Suunta Vertailu
Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%)

%	Suunta	Vertailu	
?			null fi.shvk.LocalizedNam

Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu (-2017)

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

Opiskelu, työ ja toimeentulo
% Suunta Vertailu

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö
% Suunta Vertailu

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

Asunnottomat yksin asuvat / 1 000 asukasta (-2017)

?

Sosiaali- ja terveydenhuolto

% Suunta Vertailu

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

Vapaa-aika

% Suunta Vertailu

Muut palvelut

% Suunta Vertailu

KAIKKI IKÄRYHMÄT – Yhteenveto

Kaikki ikäryhmät pyritään ottamaan huomioon tasapuolisesti, mistä kertoo jo kunnan organisaatorakenne. Kuntalaisia tulee kuulla entistä enemmän, minkä merkitystä korostaa äänestysaktiivisuuden heikkeneminen kuntavaaleissa.

2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi

Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen on kunnan tärkein tehtävä. Tämän tehtävän tukemiseksi sekä kuntien ja maakunnan elinvoiman vahvistamiseksi uudistettiin Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointisopimus vuosille 2019-2025. Sopimuksen tarkoitus on tukea kuntien strategisen tason ihmislähtöistä hyvinvointijohtamista ja yhteiskehittämistä sekä rakenteiden uudistamista. Hyvinvointisopimuksen valmisteluun ovat keskeisimmin osallistuneet kuntien sivistysjohto sekä kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveysjohto tiiviissä yhteistyössä Pohjois-Suomen aluehallintoviraston, Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) sekä Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kanssa. Myös kuntien hyvinvointiyhdyskuntien on informoitu ja heiltä on saatu palautetta. Pohjois-Pohjanmaan liitto on johtanut valmisteluprosessia.

Pohjois-Pohjanmaa on kehittämisvisionensa mukaisesti pohjoisen kasvun ja hyvinvoinnin veturi. Hyvinvoinnin edistäminen onkin kunnan perustehtävä, joka edellyttää eri hallintoalojen yhteistyötä sekä yhteistyötä paikallisten ja alueellisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Pohjois-Pohjanmaan maakuntahallitus hyväksyi 19.8.2019 kokouksessaan omalta osaltaan Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointisopimuksen. Hyvinvointisopimus on kumppanuussopimus, jossa sopimusosapuolet ilmaisevat halunsa edistää ja kehittää pohjoispohjalaisten ihmisten hyvinvointia. Sopimus koskee vuosia 2019-2025, mutta sitä voidaan tarkistaa vuosittain sovittavalla konkreettisemmalla yhteiskehittämisen teemoilla. Hyvinvointisopimuksen allekirjoittaminen tapahtui Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointifoorumissa Ylivieskassa 31.10.2019. Allekirjoituksella kunnat sitoutuivat sopimuksen sisällön toteuttamiseen. Ylivieskassa 31.10.2019 järjestetyssä Hyvinvointifoorumissa Muhoksen kunnan puolesta Hyvinvointisopimuksen allekirjoitti kunnanjohtaja Jukka Syvävirta. Vuonna 2021 on kehitetty Pohjois-Pohjalaista hyvinvointiyhteistyötä. Pohjois-Pohjanmaalla kunnat saavat tukea hyvinvoinnin edistämistyöhön kumppanuusmallin mukaisesti Pohjois-Pohjanmaan liitolta, Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriltä sekä Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta. Tässä verkostossa hyvinvoinnin edistämisen lähtökohtana on ajatus arjen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista. Hyvinvointisopimukseen kirjattujen yhteistoiminnan periaatteisiin kuuluu muun muassa se, että hyvinvoinnin edistäminen on kaikkien toimialojen ja toimijoiden asia, hyvinvoinnin

edistämistyö perustuu ihmislähtöisyyteen ja että kuntalaisten osallisuus, toimijuus ja vaikuttaminen ovat hyvinvointijohtamisen lähtökohta. Periaatteena on myös, että palvelut ja tarvittava tuki toteutetaan arjen kasvu- ja kehitysympäristöissä ja että perheiden kokonaisvaltainen tilanne ja hyvinvointi huomioidaan. Kokonaisuudessaan Hyvinvointisopimus 2019 - 2025 löytyy esimerkiksi Pohjois-Pohjanmaan liiton sivuilta.

Muhoksen kuntastrategia 2022-2025 on koko valtuustokauden kattava suunnitelma, joka ohjaa kunnan päätöksentekoa, suunnittelua ja kehitystyötä. Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon mm. kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Strategissa korostuu mm. panostus lapsiperheiden hyvään arkeen ja hyvä työelämän laatu. Strategia tähtää valinnoillaan hallittuun kasvuun, vetovoimaan ja laaja-alaiseen hyvinvointiin. Kuntalaisten hyvinvointi, sosiaaliset vaikutukset ja kulttuuriarvot otetaan huomioon kaikessa päätöksenteossa. Muhoksen kuntastrategian operatiivisesta toimeenpanosta vastaa kunnan johtoryhmä. Toteutusta seurataan säännöllisesti konsernijaostossa ja kunnan toimielimissä.

3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Hyvinvointi syntyy yhteistyössä ja vaatii kaikkien sitoutumisen organisaation hyvinvointitavoitteisiin ja toimintatapoihin. Merkittävässä asemassa hyvinvoinnin osalla on Muhoksen kunnanvaltuustossa 15.12.2021 hyväksytty Muhoksen kuntastrategia vuosille 2022-2025. Kuntastrategia on työkalu, josta johdetaan kunnan päätöksenteko, suunnittelu ja kehittäminen. Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen, palvelujen järjestäminen ja tuottaminen, kunnan tehtäviä koskevissa laeissa säädetyt palvelutavoitteet, omistajapolitiikka, henkilöstöpolitiikka, kunnan ikäihmistenosallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet sekä elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen.

Eri-ikäisten muhoslaisten hyvinvointiin ja vertaistukeen on syytä panostaa. Ennusteiden mukaan lasten ja nuorten määrä tulee vähenemään merkittävästi seuraavien vuosien aikana, mikä tarkoittaa palvelurakenteen tarkastelua. Vastaavasti ikäihmisten määrä kasvaa. Mitä soten lähteminen kunnista ja hyvinvointialueiden muodostaminen tarkoittaa kunnissa vuoden 2023 alusta alkaen. Se on selvä, että kuntalaisten hyvinvointia tulee tarkastella kokonaisuutena. Palvelukokonaisuus muodostuu vastasyntyneistä ikäihmisiin, eli kattaa kaikenikäiset kuntalaiset.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021 - 2025

4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Muhoksen kunnan arvot ovat: 1) Luonnonläheinen (Muhoslaisilla on mahdollisuus erityiseen luontosuhteeseen Oulujokilaakson maisemissa, oli se sitten eräkulttuuria, luonnossa liikkumista tai maa- ja metsätaloutta. Toiminnassa otetaan huomioon luonnon monimuotoisuus, kestävä kehitys ja ympäristön hoito sekä Unesco Global Geopark), 2) Rohkea (Rohkeus on muhoslaisille uskallusta olla oma itsensä ja rakentaa uutta yhteistyön kulttuuria. Se tarkoittaa lupaa kokeilla, oppia ja menestyä. Yrittäjyyttä arvostetaan), 3) Yhteisöllinen (Muhoslaiset osallistuvat yhteisöjen kautta, eikä ketään jätetä yksin. Tekemiseen otetaan mukaan kuntalaiset ja sidosryhmät. Avoimuus mahdollistaa yhteisöjen osallistumisen ja kunnan vahvuuksien esiintuomisen. Kunta profiloituu maaseudun ja kylien kautta. Vastuu kannetaan yhdessä ja 4) Uudistuva (Muhoksella arvostetaan uusia ideoita, luovuutta ja arjen kekseliäisyyttä. Ketterä toimeenpano vie asioita eteenpäin).

Muhoksen kunnan visio kuvaa tahtotilaa, mihin Muhoksella pyritään kaikessa toiminnassa pitkällä aikatahtimella. Se on Kasvua ja hyvinvointia kaupungin kupeessa - Luonnollisesti Muhoksella. Kasvua ja hyvinvointia kaupungin kupeessa asemoi Muhoksen Oulun kaupunkiseudun kehyskunnaksi. Strategia tähtää valinnoillaan hallittuun kasvuun, vetovoimaan ja laaja-alaiseen hyvinvointiin. Luonnollisuus viittaa ihmisten keskinäiseen mutkattomuuteen, kestävään kehitykseen ja tasapainoiseen luontosuhteeseen.

Muhoksen kunnan strategiset päämäärät kuvaavat tulevaisuutta, jonka Muhoksen kunta haluaa saavuttaa strategiakaudella. Päämääriä on tarkasteltava toisiinsa liittyvinä ja visioon tähtäävinä strategisina toiminnan painopisteinä Muhos on vuonna 2025: Elinvoimainen ja erottuva, Yhteisöllinen ja osallistava, Arvostava ja mahdollistava.

5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Kuntastrategia, Muhoksen kunnan viestintäohje, Muhoksen kunnan kulttuuriohjelma 2021-2025, Pohjois-Pohjanmaan hyvinvointiohjelma, henkilöstöraportti, tarkastuslautakunnan arviointikertomus, suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi, esiopetus suunnitelma, opetus suunnitelmat, lapsi- ja nuorisopoliittinen toimenpideohjelma vuoteen 2025, elinvoimaohjelma, maapoliittinen ohjelma, liikuntapaikkaselvitys, neuvolatoiminnan, koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon sekä ehkäisevän suun terveydenhuollon toimintaohjelma, päihdesuunnitelma, lähisuhde- ja perhevähiohjelma, päivähoitostrategia.

6 Hyvinvointisuunnitelma

Muhoksen kunnan hyvinvointikertomus 2017-2020 on hyväksytty kunnanvaltuustossa 30.9.2019. Samalla hyväksyttiin Muhoksen kunnan lasten ja nuorten suunnitelma. Hyvinvointikertomus ohjaa kunnan hyvinvointipolitiikkaa. Muhoksen kunnan hyvinvointikertomus pohjautuu Kuntaliiton hallinnoimaan sähköiseen hyvinvointikertomuksen mukaiseen rakenteeseen. Kerran

valtuustokaudella laaditaan laaja kertomus ja muina vuosina viimeaikaista kehitystä tarkasteleva vuosiraportti.

Muhoksen kunnan hyvinvointikertomus on laadittu ensimmäisen kerran 31.10.2011 muodostetun poikkihallinnollisen hyvinvoinnin ja terveydenedistämisen työryhmän valmisteluna. Työryhmän muodosti kunnan johtoryhmä. Suunnitelmaa on päivitetty 31.10.2018 ja sitä on sen jälkeen käsitelty kevään 2019 aikana kunnan johtoryhmässä.

Vuoden 2021 aikana Muhoksen kunnassa työstettiin Muhoksen kunnan perhekeskuskäsikirjaa.

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

7 Suunnitelman laatijat

8 Suunnitelman hyväksyminen